

Om sivilisasjoners forgjengelighet
Ønskeligheten av sammenliknende sivilisasjonsanalyser
Vårt Land verdidebatt 26.11.2015

Klassekampen for 19 desember har to lengre artikler som står i skarp motsetning til hverandre.

Den ene er undertegnet Mohammed Abdi og bærer tittelen "*Vår tids mørkemenn*", og er ellers preget av negative karakteristikk av forskjellige historikere som mener å se likhetstrekk mellom Romerrikets siste tid og forfallstegn i nåtidige samfunn. Abdi kaller slike sammenlikninger for "forskrudd virkelighetsforståelse". For å illustrere denne karakteristikken trekker han fram Niall Ferguson og hevder at hans teorier har likhetstrekk med nazismen, stalinismen og fascimen.

Den andre artikkelen er undertegner Bjørn Vassnes og har som overskrift "*Mens vi venter på dommedag*" med en tilleggsforklaring: "De aller fleste arter, kulturer og sivilisasjoner har gått under. Men den enes dommedag er andres mulighet." - I teksten forteller han om fem perioder med masseutryddelse av livsformer, samtidig som han nevner forskere som mener at vi er inne i en sjette masseutryddelse. Her er det særlig klimatiske endringer han viser til, men han peker også på at sivilisasjoner kan bukke under av andre grunner, og viser i den forbindelse til Mesopotamia, faraoenes Egypt, Romerriket, Perserriket, den minoiske kulturen, fønikerne, etruskerne, inkaene, mayakulturen og flere kongedømmer i Afrika.

Vekst og forfall kan skje på mange plan og av flere grunner, både interne og eksterne. Her trenger vi systematikk. En slik systematisering hadde det vært nærliggende å søke etter ved våre universiteter og høyskoler, Men, idag finnes det her knapt et eneste fag ved norske universiteter som rettmessig kunne kalles sammenliknende sivilisasjonsforskning.

Det er ikke bare av akademiske grunner at dette er betenkelig. Fraværet begrenser vårt fortolkningsrepertoar, og kan da føre til en innskrenket forståelse av mange konflikter rundt om I verden. Eksemplene er mange.

Ta f.eks. medienes framstilling av opprøret I Øst-Ukraina. Dersom vi i våre forklaringer hadde trukket inn en sivilisasjonsforklaring på konflikten, kunne vi blitt mer åpne for østukraineres egenforståelse. Østukrainerne er ikke bare språklig forskjellige fra Vestukrainerne. De har også hatt og har tilknytning til en ortodoks og russisk orientert versjon av kristen kultur, der Vest-Ukraina har en katolsk og vestorientert kultur. Samuel Huntington har skrevet at vi her står overfor sivilisatoriske forskjeller.

En annen type konflikt er den vi har sett I Paris i seinere tid. Mediekommentatorene har her kappes om å fordømme terroristene og omtale volden som et utsalg av “ekstrem islamisme”. Det er Ikke vanskelig å gi sin tilslutning til denne type karakteristikk. Spørsmålet er likevel hvor langt de rekker. Hvis vi hadde vært fortrolig med sivilisasjonsforskjeller, og også likheter, mellom islamsk og kristen kultur, kunne vår forståelse av gjerningsmennesenes mentalitet og tankegang blitt atskillig dypere. Jfr. Meic Pearse bok fra 2004, *Why the Rest Hates the West*.

Sigurd Skirbekk

Prof. em. i sosiologi, UiO

Medlem av *International Society for the Comparative Study of Civilizations*

sigurd.skirbekk@sosgeo.uio.no

2928 tegn

